

בעזהש"ת

חשבת דרכי

שיחות

הרב אהרן מנחם ארלנגר שליט"א

שיעור בספר חובות הלבבות

'ושבת עד ה' אלקיך'
שיחת הכנה לראש השנה

'דתקיפי במצוות'
שיעור הכנה לימים הנוראים

גליון כ"א • אלול תשפ"ג

זמני ומיקום השיעורים

שיעור בספר חובת הלבבות

יום ב' בשעה 21:45 בית משפחת גוטליב רחוב צירלזון 28 בני ברק

שיעור בספר מסילת ישרים

יום ג' (אחת לשבועיים) בשעה 21:00 בית משפחת גומבו רחוב שרי ישראל 7 ירושלים

שיעור דו שבועי לבחורים

יום ג' (אחת לשבועיים) בשעה 22:30 בית המדרש קאליב (כפ"ר) רחוב חנה 23 ירושלים

כל הזכויות שמורות
למערכת 'השבתי דרכי'
רחוב בלוי 8 בני ברק

להערות והארות, והצעות לייעול
ניתן לפנות בדוא"ל:
chishavtideerchy@gmail.com

לקבלת הגליון בדוא"ל מידי חודש בחדשו,
ניתן לפנות לכתובת הנ"ל.

האזנה לשיעורי הרב ארלנגר שליט"א
בטלפון: 072-3324300
או במערכת שע"י קול הלשון: 073-2951550

שיעור בספר חובות הלבבות

שער היחוד - שיעור שלישי

א' אייר תשפ"ב

עומק הנפש הנצרך להתעסקות ביחוד ה'

יחוד ה', הוא עניין קצת רחוק מאיתנו. בחג הפסח שעבר עלינו לטובה, הייתי באיזשהו מקום שדברו שם מעניין יחוד ה', היה ניכר שאף אחד מהשומעים, אינו מבין ממש את הנאמר. אמנם אין כאן שמץ של טענה, כי זה טבעי שאדם מצד עצמו, לא יבין יחוד ה'.

גם בלמדנו את שער היחוד, שאנחנו מדברים קצת על יחוד ה', מי שכבר שמע הרבה פעמים והתבונן בדברים, אולי יודע מה מדובר, אך מי שלא, בוודאי שאינו מבין. אלו דברים עמוקים, וכדי שהדברים הללו יכנסו בעולם המושגים של האדם, צריך להיות מאד עמוק ומאד רגיל בעניינים אלה.

בכלל, באופן כללי היום - בעולם המודרני שלנו - העולם המערבי ההולך ומשתכלל, כל המגמה של אומות העולם וכל ההתעסקות שלהם היא רק שהאדם ייהנה יותר ויותר, עוד ועוד, עד שלא יפסיק להנות כל הזמן. המציאות הזאת שאדם כל כך קרוב להנאה, וכל כך רחוק מצער, גורמת לאדם שכל דבר שיש בו צער או קושי, הוא לא יוכל לסבול זאת אפילו מעט, דבר נוסף שנגרם ממציאות זו, שאין לאדם שום יכולת או סיבה להתעמק, ומציאות זו חודרת גם אלינו.

אסביר את הדברים. כאשר מטרת החיים זה העולם הזה - חיי שעה, אז באמת ראוי שאדם יבלה וייהנה כל הזמן; וכי לא חבל על החיים? אז הוא קונה פלאפון כזה ומכשיר יותר משובלל ויותר מתקדם, דרכו הוא יכול להגיע ברגע לראות את כל מה שהוא קונה, ויוכל להראות מה הוא מוכר... מכונת כביסה

ומכונת יבוש... והיום כבר הגדילו לעשות, יש רובוטים שעוד לפני שאתה בא הביתה, יכינו לך מים חמים לקפה וידליקו את המזגן...

עוד מעט יהיה רובוט, שאתה אפילו לא צריך ללחוץ עליו... אתה רק חושב והוא פועל... וכהנה וכהנה, עד שאדם יישב - כמו הצדיקים שהם בדביקות ונפשם נהנית... ככה האדם יוכל להנות כל הזמן מהגוף... כי חיים רק פעם אחת. כי אם העיקר זה הגוף, אז איך לא?

אכן כל הגישה הזאת, היא גישה מערבית, גישה הנוגדת את התורה. מי שמאמין בה' ויודע שיש תכלית, הגוף כלל אינו התכלית, העולם הזה אינו התכלית, הוא מסתכל על העולם בצורה אחרת בכלל.

🌀 העמקה בימינו - הליכה נגד המציאות הרווחת 🌀

לכן אדם רגיל, בעולם המערבי של ימינו, קשה לו פתאום לעצור ולהתבונן. הוא צריך להיות איש מאד מיוחד, עם רצון כנה וכוונה עמוקה להבין את העניין של החיים.

נכון שההתנגדות לסגנון המערב, יכולה להיות גם בדרך הרגל, שמחנכים את הילד ללכת בדרכי התורה, גם זה טוב, בוודאי יותר טוב מלהנות. אבל החינוך הזה - גם אם הוא מצליח - הוא מוגבל. מאחר ובטבע הדברים, העולם הולך ומשתכלל, אז הילד, ואם לא הילד - אז הנכד לא יצליח להבין מה רע בזה.

היום, אחד מאנשי הצוות של הישיבה, העיר לבחור שרגיל באכילת סוכריות ('טופי') שאין זה נאה לאכול כל היום 'טופי'. ושלח אותו לשאול מה המשגיח אומר, האם מותר לאכול 'טופי' או אסור... אמרתי לו: בטח תאכל טופי! חייבים לאכול טופי!... אך הסברתי לו: אנחנו בני אדם, לפעמים יבש לנו בפה, לפעמים אוכלים וקצת נעים לנו, זה בסדר, זה מותר. אבל להשתמש כל הזמן עם כח ההנאה, זה נוגד את הרוח של התורה.

האדם אוכל כי הוא צריך לחיות, הקב"ה עשה שהאכילה מלווה בהנאה. אמנם אם אדם אינו בדרגה גדולה, וכמו שמקובל היום, שאנשים נהנים קצת מעבר, קצת חטיפים ונאש פה נאש שם... גם זה עדיין בגדר המותר. אבל שיהיה 'בל תשחית' על כך שהפה עומד ריק... זה כבר ודאי לא נכון...

על כל פנים, העולם החדש שנקרא 'העולם המערבי' במאה שנה האחרונות, הולך ומתעצם בהנאותיו ובחיבורו לחיצוניות של העולם. עד שהגענו למצב כזה, שאדם שמתעניין במהות, כבר לא כל כך מתאים לעולם.

ממילא גם אנחנו, שכבר משתדלים ללמוד ולהתעמק, וגם אלו שמחנכים ל'פרומקייט' להבדל מהעולם, אין זה קל. זה ללכת נגד הזרם, נגד מצב העולם ונגד מה שטבעי לאדם, וכל שכן להתחבר לדברים העמוקים, שזה ממש לא פשוט.

גם עניינים ומושגים שאנחנו לומדים, אף שהם יכולים להיות רגילים על לשוננו, אך לא תמיד אנחנו ממש יודעים אותם ואת המשמעות שלהם.

במתן תורה חוה ישראל את יחוד ה'

רבינו המחבר אומר בהקדמתו לשער היחוד, שיחוד ה' הוא ראש אמיתת הדת, ומי שנטה ממנו לא יתכן לא מעשה ולא תתקיים לו אמונה. אם כן ננסה להתבונן בפסוק (שמות כ, ג-ג) אנכי ה' אלקיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני.

הבה נתרכז כעת בפסוק זה כחמש דקות. איך נראה אדם אחרי 'אנכי ה' אלקיך'? הרי אם לא נחשוב על זה כעת, לא נחשוב על זה לעולם ועד! בשמים ישאלו אותנו: אולי אתה יודע מה זה אנכי ה' אלקיך? לא נדע לענות... לא יודע, אף פעם לא חשבתי על זה... יגידו לו: טוב, תעשה את זה זריז ותבוא עוד רבע שעה... אחרי רבע שעה הוא יבוא ויאמר 'איני יודע'...

מה קרה לעם ישראל, כששמעו אנכי ה' אלקיך מפי הגבורה? בוודאי שכאשר הם שמעו, לא ידעו כלל מה שנעשה איתם... זה הרי היה כמו נבואה, הם עמדו מבוהלים והמומים. אבל אחר כרבע שעה או חצי שעה, אחרי יום או יומיים, אחרי חודש או חודשיים, התבוננו ב'אנכי ה' אלקיך' ומה הם הבינו? בני ישראל מקבלי התורה, ישבו יחד להתוועדות ו'לחיים', אחרי מתן תורה והתחילו להסביר לעצמם מה הם ראו.

הרי מי שראה פצצת אטום נופלת, ולנגד עיניו - תוך רבע שעה - נעשה הכל כמין נוזל כימי... מה הוא רואה? מה קרה כאן? ... לא יודע, לא יודע... וואו... לא

יודע איך נהיה דבר כזה... מגיעים כתבים לדבר אתו ולדובב אותו... לאט לאט הוא נרגע, קצת חוזר לעצמו... האם ראית אנשים?... אנשים צעקו?... הוא אומר: איני יודע, לפתע הכל נמס כאן...

'אנכי ה' אלקיך'. פתאום הנשמה התחילה לפעול, הנשמה ראתה את הקב"ה, עד כמה שבשר ודם יכול לראות. 'לראות את הקב"ה' פירושו להבין ולהשכיל, שהנה יש כח שהוא ברא את העולם ושום דבר לא יכול להתערב לו. הוא רוצה וזה נהיה. הוא עשה את ההרים, הוא עשה את הפרפרים, הוא עשה את הים, הוא עשה את הנשמות, הוא עשה את מצרים... מבינים זאת, וההבנה הזאת יורדת, ואין שום דבר אחר בלעדינו.

הם לא היו צריכים ללמוד בשביל זה את 'שער היחוד' או 'שער היחוד והאמונה' (לבעה"ת זי"ע). הם ראו את היחוד והאמונה. זה קרה אצלם.

ממילא פשוט, שהוא נותן שכר, הוא נותן עונש, הוא יוצר, הוא בורא, הוא מקיים, הוא מהווה, הוא מחיה, הוא מוריד שאול ויעל, הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים.

אפילו דברי דוד המלך שאמר (ד"ה"ו ב' כט, י"ב) לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד וגו', פסוקים כאלה אינם יכולים להיאמר בשעת מתן תורה. כי בשעת מתן תורה ראו הכל. ראו את המלאכים, ראו את העולם שמתבטל.

החוויה הזאת נקראת יחוד ה', ובד בבד, זה נקרא 'אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענו' (מכות כ"ד), מתוך 'אנכי ה' אלקיך' הם ראו 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני'. הרי בודאי שלא יהיה לך; וכי מה?...? כן יהיה לך?... וכי יש עוד כח? רק אחרי שהתרחקו ממתן תורה, נהיה הפירוש שלא תעבוד שום עבודה זרה שיש בעולם, אשר נתתי לה כח. אבל בשעת מתן תורה אין שום דבר מבלעדי ה'.

להביא את עצמינו למקום של הבנת יחוד ה'.

כאשר אדם יבין מה זה יחוד ה' ברמה הזאת, ממילא כל יחוד ה' אצלו משתנה. רבינו היחובות הלבבות מאריך בשער היחוד, מאחר ואין לנו את מתן

תורה ולא את בית המקדש, לכן יש לבוא למקום הזה בהבנה והשגה. אפשר לעשות זאת על ידי התבוננות, או על ידי חקירה והסתכלות, וגם על ידי לימוד נכון של קבלה, או על ידי התבוננות במציאות בשטח, על דרך 'שער הבחינה' שזה כמו משא ומתן שכלי בהסתכלות על החומר ומציאות פרטי הבריאה. אפשר גם להאמין בדרך התורה, אם יודעים מה להאמין. כי צריך לדעת מה מאמינים, איך מאמינים ומדוע מאמינים.

אדם יכול להביא לעצמו, לעומק הנשמה שלו, בהירות נפלאה בנפש, ואז הבהירות הזאת היא אצלו התשתית של כל התורה כולה.

בדרך כלל, כאשר קבלנו על עצמינו עול מלכות שמים ועול מצוות, התשתית שלנו זה היה דפוס התנהגות, וטוב שכך - אוי ואבוי אם לא. הרי ילד שהגיע לגיל בר מצוה, מלמדים אותו תשתית של הנהגות, מה אסור ומה מותר. אכן כל היא דרך החינוך, כי היום אין לנו את מתן תורה.

וודאי שזה בסיס, ההכרח לחיצוניות המצוות, מה לעשות ומה לא לעשות. וילד לא מבין צריך לכפות אותו, לעודד אותו ולנרמל אותו. אבל כאשר אדם גדל והוא הופך להיות בר דעת, ודאי שצריך ללמד אותו, הוא צריך לזכות להכרה הבסיסית הזאת, צריך ללמד אותו מה זה יחוד ה' ולא לעשות כי צריך; 'כי חסידים עשו כך'...

ה'חובות הלבבות' חידש את הספר הזה, כי הוא ראה שאנשים לומדים ולא מגיעים. הוא הבין שרצון התורה הוא, שאדם כן יתבונן בדברים האלה, לכן הוא אומר איך שהוא מבין. אך ודאי עיקר הצעקה הגדולה בספר, היא לעשות זאת בכל דרך אפשרית: תתבוננו, תסתכלו, תבינו, תדעו. מי שלא יודע אין העבודה נחשבת כל כך. תאהבו, תתביישו, תתחברו, וכן הלאה והלאה.

שמעתי פעם מתימני אחד, שאבא שלו היה אומר בהלצה כאובה: 'מפני חטאינו גלינו לארצינו'... אנחנו - ברוך ה' - כל כך הרבה מקיימים מצוות והתרחקנו קצת, ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות... זה דבר טוב, שמקיימים את המצוות, אבל כבר קרוב לאלף שנה - מזמן המחבר - החיצוניות שולטת. וכדי להגיע לפנימיות, אין זה דבר רגיל ולא מובן מאיליו.

וגם כמה פעמים, אדם שכן לומד ומתעמק, ופתאום שוב צץ לו ה'בחור' הזה לתמונה... איך נכנסת לכאן? ...אגב, מזה גם אפשר להתפעל, מהכח האלוקי הזה! איך הוא מצליח להידחף תמיד פנימה... כמו שה'ישמח ישראל' זי"ע היה אומר שכאשר היצר הרע נכנס לעיר אלכסנדר 'טרעט ער אריין ביי מיר אויך'... (מגיע לבקר גם אצלי...).

אבל כאשר אנחנו הולכים לשורשי הדברים, הולכים למתן תורה, הולכים לבריאת העולם, הולכים לבית המקדש, לנביאים, לחגים ולזמנים, לשבתות הקדושות, לרגעים מרוממים, בעזרת ה' נזכה להתקרב לדבר הגדול הזה.

'ושבת עד ה' אלקיך'

שיחת הכנה לראש השנה

כ"ד אלול תשפ"ב - בעיה"ק ירושלים תונב"א

🕒 הכנה ראויה למהות המצוות של חודש תשרי 🕒

הולכים אנו לקראת חודש תשרי הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה. בנ"ך (מלכים ב' ט, ג) נקרא חודש תשרי בשם 'ירח האיתנים' דתקיפי במצוות (ר"ה יא.). אכן אין הכוונה רק לקיום המצוות גרידא, שופר צום יום כיפור סוכה וארבעה מינים, אלא גם למהותן של המצוות הללו.

כל מצוה ומצוה לכשעצמה היא מאד משמעותית, ויש לתת את הדעת עליהן. נוסף על כך יש את מצוות תשובה, שנוהגת כל השנה, אך הזמן המיוחד שלה הוא בעשי"ת, כמו שחז"ל (ר"ה יב.). דורשים על הפסוק (ישעי' נה, ו) דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים.

הימים הללו מפחידים קצת - ובצדק - את מי שלא רגיל בהם. ננסה מעט לגעת בנועם של הימים הללו. ראשית כל נפתח את דברינו בענין של מצות תשובה. בדרך כלל תשובה היא על חטאים, כמבואר בפשטות ברמב"ם (הל' משוה פ"א ה"א) שעיקר המצוה הוא שיתוודה לפני ה' על חטאיו, וכל המרבה להתוודות ומאריך בענין הזה הרי זה משובח, ואף בעלי חטאות ואשמות אין מתכפר להם בקרבן בלבד, מבלי שיעשו תשובה ויתוודו על חטאיהם.

בזוה"ק ישנם קטעים שלימים בהפלגת כח התשובה (ראה ח"א לת: נד: ועי' ראשית חכמה שער המשוה שהביא הרבה מהוה"ק), וידועים דברי הראשית חכמה (שער הקדושה פ"ז) שתשובה מוחקת ומנקה מכל וכל, אך דוקא בתשובה ראויה. ויש להדגיש שאפילו בעל התניא זי"ע שידע את סוד החסידות מתעסק בחיבורו 'אגרת התשובה' בד' חילוקי כפרה, ולא בויתור חלילה.

תשובה קדמה לעולם

'תשובה' פירושה: לחזור אל. האדם בטבעו מתרחק, והקב"ה הקדים רפואה למכה, ויתירה מכך - ממכה עצמה מתקן רטייה. חז"ל אומרים (גריס (ב)) שתשובה קדמה לעולם, והטעם לכך הוא לפי שאי אפשר לברוא עולם בלי כח תשובה, כי האדם מצד טבעו עלול לחטא.

כל ענין הבריאה הוא, שהקב"ה יצר מציאות כזאת שהאדם הולך ומתרחק מאור פני מלך חיים, וזהו הדבר הכי קשה בבריאה. אם נתבונן קמעה, נבין שזה הזוי לגמרי! אם בעתיד מישוהו יסביר שיש מציאות כזאת שנברא לא מכיר את ה', הוא יהיה מופרך, וגם עכשיו הדבר הוא פלא נשגב; מאין הכח שלך? וכי מעצמך? ... אם כן מדוע כאשר תמות, לא יהיה לך כח? ... אלא שהקב"ה ברא כח אלוקי, והמציא המצאה כזאת שנקראת שם אלקים, שזה מסתיר את המציאות הפשוטה שהקב"ה הוא החיות של כל דבר.

זה שלא מכירים בזה בפשטות כעת, זה ענין אלוקי. זה שהאדם לא מכיר את ה' וחש אותו כל הזמן זהו כח אלוקי, אך כאשר ה' יסיר את החרפה הזאת מאיתנו, זה יהיה פלא עצום.

על כל פנים, הקב"ה ברא את האדם בסיטואציה זו דווקא בכדי שתהיה לו בחירה, אחרת לא יכול היה להיות לו את כח הבחירה, והקב"ה רצה שיהיה בחירה בעולם, כדי שהאדם ימלא את ייעודו ויקבל שכר, שהוא יהיה בעל השכר, כמו שמבואר בספרים (אור יקר לרמ"ק על זוה"ק פרשת פנחס רמז: וראה דרך ה' ח"א פ"צ ועוד).

נחזור בקצרה על דברי בעל הסולם הנפלאים, שלכאורה הרי הקב"ה יכול היה לברוא מציאות כזאת שהאדם לא יתבייש לקבל חינם את הטוב והשכר הנצחי, אלא שהקצה (-השיא) של השכר והדרגה היותר גדולה של האדם הוא שהוא מגיע לדרגה שהוא כביכול דומה לבוראו, כלומר כמו שהטוב של הבורא הוא שלו בשלימות, כך שלימות השכר לאדם הוא שהטוב יהיה שלו בעצמו מכוחו ולא בדרך מתנה, כיון שאם יהיה בדרך מתנה, לא יהיה שיווי של הצורה ליצורה ואז הטובה חסרה ואינה שלימה.

מאחר וכך, ברא הקב"ה את העולם בצורה חסרה, ועי"ז יהיה שייכות לשכר ועונש, לפי שיש טוב ורע בשיקול של האדם, כאשר מטה את עצמו לטוב

הוא זוכה לחיים, וכאשר חלילה להיפך, הוא נופל למוות, לריחוק וניתוק. נמצא אם כן אפוא, שהמציאות אינה יכולה להתקיים בלי תשובה שקדמה לעולם, כי האדם בטבעו עלול לחטא.

האדם נושא את הענין האלוקי בעולם

האדם שהוא מרכז הבריאה, לא זאת בלבד שהוא בוחר בטוב ומוכן לקיבול שכר, אלא הוא גם הנברא המיוחד שכל הענין האלוקי עומד עליו. בדורות הראשונים היה כל אדם מוכן למעלה זו, אך אחרי החטאים של הדורות הללו, נבחרו כלל ישראל להיות האדם הוזה שנושא את הענין האלוקי בעולם. כמובא ברמח"ל בדרך ה' (מ"ג פ"ד) שהעולם מסודר בדרך של שורשים וענפים, דורות הראשונים היו שורשים ודורות האחרונים הם ענפים שלהם, ובעקבות חטאי דורות הראשונים נקבע כבר בשורשים שלא כל אדם יכול להיות האדם של 'נעשה אדם' אלא אם הוא מצטרף לבני אברהם יצחק ויעקב, וכדברי חז"ל (יבמות פ.ט). אתם קרויין אדם ואין עכו"ם קרויין אדם.

האדם, בהיותו נושא את הענין האלוקי בעולם, מוטל עליו הענין האלוקי להכיר לעולם את ה' ולהיות מרכבה לשכינה. הגילוי של הקב"ה בעולם הוא על ידי שהאדם מקיים מצות ולומד תורה, כאשר הפנימיות של הדברים היא, שהוא דבק בבוראו בכח נשמתו ושכלו, ובכח מחשבתו דיבורו ומעשיו.

וכל יהודי יכול להיות האדם שמטה את העולם אל ה', כפשטות דברי חז"ל (קידושין מ). לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה. חובה וזכות במשמעות הזאת, אין זה רק אם הוא יקבל שכר או עונש, אלא אם תכלית הבריאה תתקיים או לא, זהו הזכות או החובה, כלומר, האם הייעוד של העולם יקרה או לא, וכל זה תלוי בשיקול שלך, בכח הבחירה שלך תלוי מצב הבריאה.

עומק התשובה להביא את העולם לכוונה האלוקית

אמנם בזוהר ברעיא מהימנא (מ"ג מ.ב) יש לשון קצת שונה: 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם תלוי בו', והמשמעות בזה שונה מאד, משמעות עם הרבה עומק. זה אומר שהאדם יכול להופיע מול ה' כנציג של הבריאה, העולם תלוי עליך.

לו יצויר שהייתה חלילה קטסטרופה עולמית נוראה, והאדם יודע בבירור גמור שהכל נחרב ולא נשאר אף אחד בעולם מלבדו, אדם רגיל יאמר: מה אעשה? אלקים גדול שיפתור את הבעיות שלו... זוהי גישה אחת. אולם יש גישה של בחירה האומרת: זה לא יכול להיות! לא נותנים לדבר הזה לקרות! ואז הוא הופך את העולם, עד שהוא מצליח לפעול את המשך קיום העולם.

כמו כן יכול להיות גם בנפש האדם, בסיטואציה של גילוי ה' בעולם, שיש את הגישה הרווחת, שאם אלקים רוצה הוא יכול להסתדר לבד... אך הגישה של 'אדם' היא, שהוא לא ינוח ולא ישקוט, הוא יעשה תשובה כזאת שכביכול כביכול 'תחזיר לקב"ה את הצבע לפנים' [חלילה, רק בלשון מושאלת לסבר את האוזן], כמובא בזוהר (מקו"ו' כג) ויפן כה וכה, אם יש מי שיתעורר בתשובה לשבור בית האסורים של השכינה, ויפן כה וכה וירא כי אין איש, אלא איש לדרכו פנו, ע"כ. כולם מניחים תפילין, כולם לומדים ומתפללים; בסדר, נו, כך התחנכנו... ואין איש שם על לב, עד שבא מישהו ושם על לב.

התשובה היא לא רק על חטאים, התשובה היא לקרב ולהתקרב אל השי"ת, להיות קרובים אליו, לעשות את רצונו, לא תשובה רק כדי שהוא לא יעניש אותי, כמי שאומר: כדאי לשמור על יחסים תקינים איתו, שלא יביא עליך איזה אסון חלילה... לא מדובר כאן על המעשה הטוב או הרע, אלא על הקרבה והיריחוק. עומק התשובה הוא להביא את עצמו ואת כל העולם לכוונה האלוקית, עד כדי כך שאדם פשוט יכול להביא את עצמו ואת מעשיו הטובים שלו ושל כל העולם ולקרוב אל הבורא.

החכמה שיש בעשיית תשובה אלוקית

כיצד ניתן להביא מעשים של אנשים אחרים אל הבורא - זה באמת מעשה שיש בו חכמה. יש מעשה עם ניחוח כזה על הרה"ק רבי ברוך ממעזיבו"ז זי"ע,

כידוע הרבי ר' ברוכ'ל נוהג היה בקפדנות, וכולם היו עומדים לפניו, גם צדיקים לא הורשו לישב. היה צדיק אחד שבא אצלו והורה לגבאי להביא אתו כיסא כדי שיוכל לשבת, כאשר ראה זאת הרבי שאל: היאך אתה יושב אצלי, והרי אני צדיק הדור? ענה אותו צדיק: אתה צדיק הדור ואני חכם הדור. וסיפר: בראש השנה היה קטרוג גדול מאוד על ישראל, שכל המצוות שעושים כוונתם עבור עצמם, אמרתי להקב"ה: הם עושים בשביל עצמם, תעשה גם אתה בשביל עצמך - למעני למעני אעשה' (ישעיה מ"א, י"ב), זה העם שלך, אם כן אפוא עשה זאת ג"כ שלא לשמה! ענה לו הרבי ר' ברוכ'ל: אם כך, אתה אכן חכם הדור ואתה יכול לשבת.

נתבונן בסיפור זה, ובמה שאמר אותו צדיק לקב"ה. נכון, אמת היא שאם אנו נגיד כך לקב"ה, לא יספרו זאת אחר כך כסיפור... אבל ביחס אל עצמנו וביחס לתודעה שלנו מול ה', אנחנו יכולים להביא את עצמנו להכרה כזאת, שהמציאות שלנו והנוכחות שלנו מול ה' תהיה באופן כזה של לעולם יראה אדם את עצמו כאילו כל העולם כולו תלוי בו.

לדבר אל ה': ריבונו של עולם, אני שלך! אני איתך! אצעק בשמך! איני רוצה להיות רחוק ממך בשום אופן! לחיות את החיים בלי להכיר אותך - ברמה כזאת כמו שהאדם מחובר לנשימה שלו - זה פשוט הזוי! מי שלא מכיר אותך ברמה הזאת, משהו לא תקין אצלו!...

מי שיכול להגיע להבנה וקריאה כאלו, הוא 'עשה את זה'. כמובן שצריך עוד לתקן חטאים ולשייף כל מיני דברים... לעשות 'ספריי' להעביר את הריח הלא נעים, כי כל עבירה זה ענין מאוד לא נעים... כל חטא ועוון, אך יש עצות, כל מיני בשמים ודברים... אבל הקשר... הקשר לה', תגרום לקב"ה 'חלישות' עליך... כנאמר (סמות לג, יג) ואדעך למען אמצא חן בעיניך, שהפירוש בזה הוא, כמשל בין בני אדם, כשמישהו מאוד מתעניין באופי של השני, דבר זה גורם לשני חיבור מאד פנימי, וזה כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי ר"ה פ"א) איזה היא אומה כאומה זאת שיודעת אופייה של אלוהיה, שהכוונה בזה היא שהם חופרים להכיר את הבורא יותר ויותר, ודבר זה גורם נשיאת חן אצל השיי"ת.

בוודאי שכאשר אדם חטא, פשוט שהוא צריך לתקן, ואין מה להכביר במילים. אנשים מאוד חוששים מהמפגש עם החטא כי זה שוב מגלה להם את

החושך של עצמם, ועד כמה הם דפוקים... אמנם אין ברירה חייבים לחזור, לאן תחזור? לאן תלך? לעצמך? חייבים לחזור אל ה'. והקב"ה לא איזה משהו שרוצה לתפוס אותך, הקב"ה רוצה אותך, כמו שנאמר (יחזקאל לג, יא) חי אני נאם ה' אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה, התשובה היא דבר נפלא ומתוק.

חשוב שוב להדגיש, שאף אחד לא יחשוב, שיש כאן בנאמר, איזשהו עיגול פינות, כאילו להחליק את חומר החטא, כבר דיברנו הרבה בעבר על סוגי תשובות, אמנם כעת הדגש הוא על תשובה אלוקית שעניינה לקרב אל ה' את כל החלקים הפזורים, ומי שידוע לעשות זאת עושה ענין עמוק בבריאה.

אמיתי פעם בתשעה באב, לכאורה הרי נאמר (איכה ג, ט) גם כי אזעק ואשווע שתם תפלתי, אם כן מדוע אנו מתפללים? אמנם בהסתכלות פנימית, יבואר עפ"י משל, לחיילים שהלכו עם המלך בשעת מלחמה, במהלך הקרבות היו רגעים קשים ומרים, האויב אגף על המלך מכל הכיוונים... והנה המלך פונה לחייליו ואומר להם: ילדיי, תצילו את עצמכם, הלוא מתכוונים אותי בלבד... אמנם החיילים נאמנים ולא עוזבים, הם אומרים: אנחנו איתך! לא עוזבים אותך! מתים יחד אתך! המלך הוא מלך, הוא אינו מגיב, אבל המלך יודע גם יודע מי לידו בשעות קשות אלו... זה התפילה בתשעה באב; אנחנו איתך! כן תענה, לא תענה... זה לא משנה.

אמנם ענין התשובה שמדברים כעת, זה הרבה יותר מכך. זה לא רק 'אנחנו איתך' אלא: 'אנחנו זה אתה'. וכשאדם עושה תשובה כזאת, הוא מביא את העולם אל ה', הוא מוציא את הגילוי האלוקי דרך הלב שלו, דרך הנשמה שלו. ודרך המהות שלו, הוא מקרב את כל הבריאה אל ה'.

תשובה מתוך בהירות ודיבורי פיוס וריצוי לפני ה'

ננסה להוריד את דיבורי התשובה לשפת המעשה: אם אדם חטא לדוגמא בדברים שנפשו של אדם מחמדתן, נמשך אחרי רגשי הלב, זהו חטא טבעי שלא צריך להתאמץ יותר מידי שהוא יקרה... וכמובא מהרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע בביאור 'על חטא שחטאנו לפניך בוועידת זנות' שבפשטות זה נשמע דבר רחוק

מאתנו, אך הוא מבאר שהכוונה על היכרות שאינה נקיה, והלב יודע אם לעקל או לעקלקלות. על כל פנים, יכול אדם להיכשל בזה, והנה הוא עומד לפני ה' ואומר: 'ריבוננו של עולם, בראת עולם יפה, היצרים מושכים מאוד, זה פלאי פלאים, אולם זה מרחיק ממך, ואתה גם לא מרשה... אתה עשית זאת, אנא תקרב אותנו! אנחנו יודעים שאתה נמצא בתוך כל ההווה, ואיננו רוצים להתרחק ממך, אנחנו רוצים להיות קרובים אליך! אנחנו יודעים אותך! [הרי ברגעים של בהירות הלב יודע את ה'], בבקשה תעזור לנו להתקרב ולדעת אותך, תעזור לנו לעשות עיקר בחיינו אותך ולא את עצמנו'...

כאשר אדם עושה עיקר את עצמו, הוא הולך ומת. החטא הכי גדול זה גאווה, שאדם מרגיש את עצמו, לכן כמו שמת זה אבי אבות הטומאה, משום שהוא מנותק לגמרי מחיות, כך גאווה דומה למת, כי הוא מנתק את עצמו ממקור חיותו ועושה את עצמו ישות נפרדת.

אמנם כאשר אדם מכיר את הבורא ויודע מי מחיה אותו, הוא אומר: 'ריבוננו של עולם, אכן חטאתי, אבל מי חטא? מהיכן הכח שלי? הלוא זה אתה, אתה שבתוכי, הנה אני יודע אותך, אתה מהווה ומחיה אותי, והנה אני שר לך, אני יודע אותך, אני מהלל אותך, אני מביא את כל החלקים שלי אליך, הנה אני'.

כל זאת מתוך הכרה ומתוך בהירות, לא כמו שמצוי לפעמים שאדם עושה תשובה ועסוק כל הזמן עם עצמו; אני כן צדיק או לא צדיק וכו', אלא האדם עומד מול ה' ומשתחוה אליו ואומר: 'ריבוננו של עולם, בלבול אתי עם החומר והעולם הזה... רציתי בזה ולא רציתי בזה... אבל זה שלך! הכל שלך! זוהי התשובה!

אדם עומד מול ה' ואומר: 'אתה רואה אותי, זה אתה! לא רק החלק המלוכלך והלא נעים, אלא גם החלק היפה זה אתה, ואני כל החיים מחפש אותך ורוצה לדעת אותך'. אחר כך הוא עומד בתפילה ואומר את המילים 'יודע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה' והוא פשוט מדבר עם מישהו [מובא ברמתיים צופים על הרה"ק מקאצק זי"ע, שכאשר היה מתפלל היה נראה שהוא מדבר עם מישהו, ואחרי התפילה לא הכיר את המשמשים שלו].

🌀 תקיעת שופר של גילוי מציאות ה' בעולם 🌀

גם בשאר העניינים אפשר להאריך, תקיעת שופר, מלכויות זכרונות ושופרות וכו', בכל ענין ניתן להמתיק ולהאריך בגודל הקשר שבין ישראל לאביהם שבשמים. כל חג וכל חלק מחג, זה ענין לכל החיים, והחודש הזה של ירח האיתנים, הוא חודש של חידוש ועיבוי הקשר בינינו להקב"ה, ולעשות את הקשר הזה ערוץ מרכזי בחיינו.

בענין תקיעת שופר, נתבונן רגע בטעם שכתב רב סעדיה גאון שהוא לזכר מתן תורה, כמו שבמתן תורה היה קול השופר הולך וחזק מאד (שמות יט, טו).

הנה בתורה נאמר רק (צמדכז כט, ב) יום תרועה יהיה לכם. כבר אמרנו בעבר, שהמצוות באו אלינו גולמיות, וע"י תורה שבעל פה התרחבו והלכו, וכמו כל מאמרי חז"ל המרחיבים את ה'יום תרועה יהיה לכם' בהלכה ובאגדה, כך כל צדיק תקע במחשבותיו העילאיות וגילה עוד נופך במצוה. וע"י הדימוי מילתא של רב סעדיה גאון דבר אפשר להבין ולהעמיק.

הנה בתורה מצאנו שופר במתן תורה, מתן תורה הוא הגילוי השורשי של מציאות ה' בעולם, בגילוי נבואי. אנחנו תוקעים בכל שנה, מזדהים ומכוונים את הרוח שבתוכנו אל הרוח של מתן תורה, אל הדבר שהתגלה במתן תורה, שזה בעצם השורש והציר של כל הבריאה.

וכשאנחנו תוקעים עם הכוונה הזאת, אנו ממליכים את השי"ת מעומק תוכיותנו, עם המשמעות הזאת והקבלת עול הזאת. וזה ה'גנוחי גנח' ו'ילולי יליל', שבא להביע את עומק הקריאה אל ה', כאשר הגניחה והצעקה הם על קוטב זה של מתן תורה. אנחנו מכריזים וממליכים את ה' בתוכנו – בנפשותינו, על ילדינו, על משפחתנו ועל כל העולם כולו.

כל יום ראש השנה, הוא יום הדין, שאמנם הוא מאד מפחיד מצד אחד, אך מצד שני זהו יום שאנחנו עם ה' וקרובים אליו, כמו שכתוב (צמדכז כג, ב) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עימו ותרועת מלך בו, תרועה הוא מלשון רעות – יש לנו רעות עם הקב"ה. כשאדם מבין את הדבר הזה, והוא יתעסק ויעבוד עם הענין הזה, הראש השנה יוליד בו חיבור נצחי ועמוק מול הקב"ה, ואז הכל יתנגן לו בניגון חדש ונפלא.

כמה יש להודות על היכולת לעמוד מול ה' ולדבר מילים מעבר למה שכתוב במחזור, להוסיף צבע למילים של המלכויות... 'ובכן צדיקים יראו וישמחו...' נתאר לעצמנו מלך בשר ודם בשעה שמכתירים אותו, באים אלפי אלפים של אנשים להיות נוכחים במקום, ועוד מיליוני אנשים צופים ומשתתפים במדיות האלקטרוניות... יש מקהלה מיוחדת עם תזמורת עולמית, המולה רבה... המלך חורץ את דינים בלי להזיז עפעף, רק המקורבים שלו יודעים מה הוא מתכוון... אנשים עוברים לפניו... כיום כזה גם אנשים פרטיים לא חוששים לומר משהו למלך... והנה מגיעה משפחה פלונית, האבא ניגש למלך ואומר: 'אדוני המלך, אתה וודאי יודע מה אתה בשבילנו' ובורר את מילותיו לפני המלך. המלך מקשיב, ולפתע הילד בן האחת-עשרה מתקרב ואומר - תוך כדי שמסמן תנועות בידי: 'אדוני המלך, אנחנו אוהבים אותך!... כולם עוצרים את הנשימה, והוא ממשיך ואומר: במקום שלנו, כל הילדים לא משחקים רק מדברים עליך... רק אתמול דיברנו עליך! דיברנו על המוזיקה שלך, אתה הכי גדול בעולם במוזיקה... דיברנו על הציור שלך, אין צייר בעולם כמוך... כולם כשרוצים לשחק משהו, מדברים עליך. אדוני המלך, איני יודע אם אתה יודע, אתה הלב שלנו! אתה הנשמה שלנו! בבית שלנו רק עליך מדברים...

רואים את המלך מתאפק, ונשאר עדיין עם העיניים המתכחשות... ואז הילד - בלי להתבלבל - עושה תנועה חצי סיבובית, ניגש להמונים ואומר להם: אנחנו אוהבים את המלך, למה אתם שקטים? תתעוררו! הנה אנחנו פה מול המלך, בואו נגיד לו את זה! בואו נשיר לו! ואז הילד הקטן מתחיל לשיר... כל האנשים מצטרפים למקהלה שלא קמה כמותה... ואז עיני המלך נאלצות להיעשות פתאום אנושיות, אפילו בת צחוק עולה לו על הפנים... הוא לא יכול, הוא רומז שיקחו את הילד משם, אבל אחר כך הוא אומר שיביאו את הילד מהדלת האחורית... זה הכוונה 'אמרו לפני מלכויות, כדי שתמליכוני עליכם', התודעה הזאת, לדעת לשיר את השיר הזה, את השיר של הבריאה כולה, זה כאשר אדם יודע לעמוד מול רוחב הדעת הנפלא הזה.

וודאי שיום הדין זה גם מפחיד, ויש את הדין הפרטי, אבל מה המשמעות של הדין הפרטי אל מול המלכות הזאת, ועל אחת כמה וכמה מול מלכותו של

מלך מלכי המלכים הקב"ה, ועל אחת כמה וכמה כאשר המלכות של מלך מלכי המלכים קורית דרכינו.

ובכן, עיקר העבודה היא להסיט את עצמנו מהמקום של המוות אל מקום החיים. כלומר: תהיה עם המלך - אל תהיה עם עצמך.

אלו הם דברי המגיד הקדוש ממעזריטש (מונצ' ביושר דברי אמת אמת נד) שכתיבה וחתימה טובה, היינו שמציאות ה' נוכחת בנפש האדם בהכרה בהירה.

השי"ת יזכה אותנו לטעום מהטעמים הנפלאים האלה, לשיר אל ה', לצעוק 'אמר לפני מלכויות, זכרונות ושופרות' לעשות כזה 'טו' בשופר, שיזעזע את כל העולמות ויעלה בת שחוק אצל המלך. ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, ומעשי ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

'דתקיפי במצוות'

שיעור מסכם לימים הקדושים של חודש תשרי
כ"ז תשרי תשע"א

🌀 הימים הקדושים צריכים ליצור חקיקה בנפש האדם 🌀

הימים הקדושים של חודש תשרי - ירח האיתנים, הינם ימים מאד כוללים, ומהווים מרכז לכל השנה. הקדמונים רמזו בפסוק (עמוס ג, ח) אריה שאג מי לא יירא, ארי"ה ראשי תיבות: אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, הושענא רבא, והרמז הוא שהימים הקדושים הללו שואגים כאריה.

כבר בימים שקודם חודש אלול, וביתר שאת בחודש אלול, לאחר מכן, יום טוב של ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום כיפור, ימים שבין יום כיפור לסוכות. אחר כך חג הסוכות - על כל המשתמע מכך; הושענא רבא, שמיני עצרת ושמחת תורה. ובתוך כל הימים הנוראים הללו מצוות קדושות, תשובה, תקיעת שופר והמלכת ה', מחילת עוון של יום הכיפורים, סדר העבודה הגדולה שהיה ביום הזה, מול התפילות והבקשות והריצוי של ימי אלול. הימים שנקראים בפוסקים 'ימים שאין עושים בהם עוונות', ראשון לחשבון עוונות, ההכנה למצוות, מצות סוכה, מצות ד' מינים, שמחת בית השואבה, ענין החיוב של עליה לרגל והענין של ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים (ויקרא כג, מ).

כל הימים האלה, צריכים לחקוק בנפשותינו חקיקה עמוקה, וכל עוד אדם לא חש בחקיקה הזאת, זהו ראייה ואות שלא השכיל להוציא לפועל את הימים

הקדושים האלה, באופן שיכול להשאיר חקיקה. זאת אומרת, גם אם לפעמים האדם חווה את הימים האלה נכון, בקדושה וברוממות, אבל אם זה לא הותיר בו כיוונים, חסר לו בשלימות של הימים האלה.

הימים האלה הם בעצם השורש של השנה. הפנימיות, הקדושה והזכות של הימים, הם שורשים. בימים אלו עושים כמו נטיעה בעולמות העליונים, נטיעה אצל ה'. וזה צריך גם לעורר פירות, בנפש של האדם.

אלא שלפעמים האדם לא יודע לגעת בדברים כראוי, לכן הוא לא מרגיש את הנטיעה שאמורה לצמוח בנפשו. לכן ננסה לגעת קצת, לחוות שוב מעמקים מהימים האלה.

ארבעים ימי רצון

בימים של חודש אלול, תוקעים בשופר בכל יום, ומוסיפים מזמור בתפילה 'לדוד ה' אורי וישעי' (תהלים פכ"ז). בו אומרים פעמיים בכל יום: אם תחנה עלי מחנה לא יירא ליבי, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

ימי אלול, הם במהותם ימים של רצון. ימים של פתיחה. ימים - שכדברי האריז"ל (משנת מס' אלול פ"א, פ"ט ריש שכ"ד) - י"ג מידות של רחמים פתוחים בהם. ימים של אפשרות שתחול הקרבה אל ה'.

כל זה לקראת הימים הגדולים של ימי הסליחות ועשרת ימי תשובה. זה בעצם המפגש שבין סוף השנה, לתחילת השנה.

ידוע מהספרים הקדושים, שבכל שנה ושנה, מתחדש בשמים - כביכול - דיון על מהות האדם, כמו בזמן בריאת העולם. כמו שבזמן ההוא היה דיון וויכוח בעולמות העליונים בענין האדם, שהיו מלאכים שאמרו שלא כדאי לברוא את האדם, כיון שהוא עתיד לחטוא לפניך (וה"ק ט"א כ"ג), עד שהקב"ה אמר להם: עד שאתם מתדיינים זה עם זה כבר נעשה האדם (בר"ר מ, ט).

העניין של הקב"ה בעולם הוא, שיהיה אדם. וכל תכלית העולמות העליונים והתחתונים, כל מרחבי הבריאה, הכל בשביל האדם. האדם הזה יהיה מורכב מגוף ונשמה, עם כוחות מוגבלים ויצרים, וחומר אנושי שמבלבל אותו ומושך אותו כלפי מטה, והוא עומד בשיקול אם להיות 'אדם' מלשון אדמה לעליון (ישעיהו יד, ז), או מלשון עפר מן האדמה (בראשית ג, ז), ועל ידו תברר המציאות האלוקית בעולם.

כל האלול הוא רק הכנה, שהאדם יוכל בראש השנה להיות יותר ברור במעשיו. להתנתק מהחיבור החומרי, להכיר במלכות ה' ולהמליך את ה' כראוי. כל סגנון התפילה, וכל מה שתקנו אנשי כנסת הגדולה בתפילות, הוא על דרך זו.

🌀 להפוך את החוויות לדרך חיים 🌀

גם אם האדם לא יודע את הידיעות האלה ככתבם וכלשונם, כמו שהם מסודרים בספרים הקדושים, מכל מקום כאשר הוא אומר את התפילות, הוא מנסה לחוות את התפילה, ואז הוא אמור לחוות את הדברים האלה.

אלא, שאנשים לא רגילים לסכם לעצמם את החוויות שלהם, ולהפוך את החוויות, את ההבנות ואת המעשים הבסיסיים האלה, לבהירות בממדים שדורשים מהם איזה פעולה של המשך. לא רגילים להעתיק את ההבנה, אל מציאות קבועה בשכל. דבר זה הינו יסוד גדול מאד בעבודת ה', ואם האדם לא עושה זאת, אין לו המשך ותולדה מהדברים הרוחניים שהוא חווה.

במילים אחרות, אדם צריך לקחת את הקדושה ואת העניין של היום טוב, ולהפוך את ההבנות ואת החוויות האלה, לממדים של הבנה, שדורשים ממנו המשך, שהוא תוצאה של ההבנות הללו.

למשל, אומרים בתפילה 'ותמלוך אתה הוא ה' אלקינו מהרה לבדך על כל מעשיך', או 'וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יציר כי אתה יצרתו', כאשר אדם אומר מילים כאלה, צריך הוא להרגיש את השייכות ואת הרוממות הנדרשת ממנו. לאחר מכן, השייכות והרוממות הללו, יכולים לפעם תמיד מתוכו. על ידי

שיוביל מהלך בחייו - דרך חיים וצורת חיים - שבתוך ההנהגה שלו ייצא ביקוש ה'יודע כל פעול כי אתה פעלתו' אל הפועל. זה יהיה אצלו סגנון חיים מתמשך.

﴿ המלכה אמיתית מלווה את האדם כל השנה ﴾

הרבה רצונות יש לאדם בימי אלול, אלא שפעמים רבות הם אינם מגיעים מנקודה פנימית שבלב, אלא מחיצוניות הלב.

בראש השנה שהאדם מתיירא מהדין, בוודאי ההמלכה שהוא ממליך את ה' היא פנימית יותר מתמיד, אך בכל זאת אם הרצונות הפנימיים של האדם אינם מבוררים אצלו כראוי, אז עיקר ההמלכה שלו את ה' היא, כמי שביד אחת אומר לקב"ה: קח את המלכות, וביד השנייה הוא אומר: אבל תן... כלומר, אני ממליך אותך בתנאי שתתן לי... הוא יודע שה' לא ממש צריך שהוא ימליך אותו... אבל אין לו את הכלים בנפש להמליך את ה' בלי זיקה ל'אני' שלו.

גם השלימות הפשוטה של להמליך את ה', היא רק באופן שאדם מנותק מה'אני' שלו. אם כי השלימות האמיתית של המלכת ה', היא דרגה גדולה מאד לאין ערוך, אבל אפילו השלימות הפשוטה היא להכיר את מי שאמר והיה העולם. והכרה זו - כאשר אדם עדיין אינו מבורר - לא שייך שהוא יידע להכיר את בוראו כראוי.

יש מי שהנשמה שלו מאירה כל כך, עד שעצם המפגש שלו עם הימים הקדושים, מסעירה את רוחו ונותנת לו כח בנפש להתנתק מה'אני' שלו, מהרצונות שלו, עד שהוא רוצה את ה'. גם אחד כזה, יכול להמליך את ה' בלי 'קח ותן'. להמליך לשם המלכה.

אבל האדם הרגיל, שעוד לא חווה את החוויה העמוקה של הבנה באלוקות עד כדי ביטול, כל מה שהוא מוכן לתת לה', הוא בשביל לקבל מזה. מי שלא מרבה להעמיק בהתבוננות ומשתדל מאד לפרוש מהזיקה החומרית של הבלי עולם הזה, כמעט שלא יכול להגיע לדרגה אמיתית בהמלכת ה', כי כל חלק וענין בהמלכה, מקבל אצלו מיד פירוש של: על ידי זה אקבל... ארוויח... אצליח... הוא ייתן לי...

כמובן, שהמלכה כזאת היא המלכה שלוקה בחסר, ואינה המלכה שלימה. אלא שבשביל להגיע להמלכה ראויה וזכה, צריך האדם לעבוד כל השנה. להעמיק מאד במציאות ה', עד שהנפש שלו תאיר ותזרח, וה'אני' שלו יעמוד בקרן זוית ויתבטל מול מציאות ה'.

וכל דרך וצורה בה אדם המליך את ה' בראש השנה, צריכה ללוות אותו בכל השנה. כל אחד כפי תכלית ההבנה וההמלכה שהוא חווה.

🌀 המעמקים שמתגלים צריכים גם הם ליצור חקיקה 🌀

אחר כך מגיעים עשרת ימי תשובה, ימים שכל עם ישראל מתאמץ להתקרב אל ה' עוד ועוד. כתוב בספר יצירה שישנם עשרה מעמקים, עומק ראשית ועומק אחרית, עומק רום ועומק תחת וכך הלאה. ישנם מעמקים בנפש האדם, ולכן אומרים 'שיר המעלות ממעמקים' (מהלל פרק ק"ז). הנפש מתקרבת בתשובה וברצון לקראת אלקים, וחודרת עוד רובד ועוד רובד. יש הרבה מאד רבדים שהאדם בכלל לא מודע אליהם, יש רבדים שהאדם יהיה מודע אליהם רק בעולם הבא, יש רבדים יותר עמוקים ועוד יותר עמוקים.

הזכרנו כמה פעמים את הסיפור על בעל התניא זי"ע, כפי שרשם כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע ברשימותיו: בתקופה הראשונה כאשר אדמוה"ז בעל התניא נהיה רבי, היו באים אצלו קבוצות קבוצות של חסידים מופלגים ועילויים גדולים. מסופר שם, שבעל התניא אמר לחסידים הללו העילויים על הפסוק (דניאל י"ג) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים - ס'וועט ווערן נייע רשעים (-י"ה'ו א'ו רשעים מדשים), שלעתיד לבוא צדיקים גדולים ייחשבו רשעים.

זאת אומרת, שמגודל הגילוי האלוקי שיתגלה, יתברר שהם כמו רשעים גדולים. אף שבחיי חיותם, היו אנשים טובים וצדיקים, אבל בדרגה העליונה הזאת הם כבר רשעים.

כמו אם למשל, אדם הלך ברחוב וירק, והיריקה פגעה במישהו, זהו דבר חמור מאד. אך אם הנפגע הוא גדול הדור, הרי זה חומרה אחרת. או למשל, אם אדם לא שם לב ושפך מים לרחוב, לא נורא, לא קרה כלום. אבל אם לאחר מכן

יתברר שבגלל שהוא שפך את המים, נגרמה תאונה חמורה, הוא ינסה להתנער מאשמה. אך אם הוא יגיע לתוספת בהירות, הוא יבין שתנועה כזאת, אדם צריך להיות אחראי עליה, ואז הוא פתאום מבין למפרע שהוא רוצח.

איננו יכולים ממש להבין את המחשבות האלה, המשלים הללו הם רק צעצועים לגבי הנמשל בעצמו. אלו הן דרגות בגילוי אלוקות, שהנשמה מקבלת זיכוך ומתקרבת עוד יותר. על כל פנים, זו היא השגה בחסידות לאנשים מאד מאד גבוהים.

כלפי מה הדברים אמורים, כתוב שיש עשרה מעמקים, וכל אדם כפי הזכות שלו וכפי עומק הכוונה שלו, כך מתגלים אצלו עמקים יותר ויותר.

בפרט אם אדם זוכה להתפלל, ולא רק לראות את עצמו בתפילה כל הזמן, אני ואני ואני... כולו צווחין בצלותין ככלבים, הב לן מזונא, וסליחה וכפרה וחי, כדברי הזוהר (מקין"ו מקין ו' ע"ג). לכאורה מה רע בכך, אם אדם רוצה כפרה וסליחה, לכן זה נקרא שצועק ככלב? אלא ש-הוא רוצה כפרה, הוא רוצה סליחה. המרכז זה הוא. אצל רוב האנשים זה כך, צריך להיות חסיד גדול בשביל לצאת מהדרגה הזאת. כאשר אדם זוכה להגיד 'שיר המעלות ממעמקים' ולהגיע למעמקים, הוא יכול להגיע לדרגה שה'הוא' הזה, לא יופיע על הצג, על הצג נמצא הקב"ה בלבד.

כל אדם לפי ענינו, צריך להעמיק בהבנה של הימים נוראים. בהתחלה הוא מבין שמי שלא מקיים מצוות, או עושה עבירות חלילה, זה נורא ואיום. אחר כך הוא מעמיק יותר, אז הוא מבין שזה גם החמצה עצומה. כאשר הוא מעמיק עוד יותר, הוא גם מבין שזה כדאיות נפלאה, כלשון הטור (או"ט סו"ס תקטז): 'ויאמר האדם בליבו בעת שמחתו והנאתו, ואם כך היא שמחת העולם הזה אשר היא הבל כי יש אחריה תוגה וצער, אם כן מה תהיה שמחת העולם הבא התמידית שאין אחריה תוגה, ויתפלל להקב"ה שייטה לבו לעבדו ולעשות רצונו בלב שלם, ושישמחנו בשמחת העולם ויזכנו לחיי העולם הבא לאור באור פני מלך חיים'.

אם אדם הוא בתחילת החיים, או שהוא עדיין לא הבין או העמיק הרבה, אם הוא זכה בימי המעמקים הללו להגיע לדרגה והבנה שהעולם הזה הוא מאד זמני וכדאי להתעצם במצוות, אם בגלל כדאיות גשמית או בגלל כדאיות רוחנית, אף שאין זה דרגה הכי עליונה של לשמה, על כל פנים, צריך להיוולד לו מזה נחישות פנימית ובהירות, שהוא הולך על זה.

אין העיקר שהיה לאדם איזושהו הבזק טוב; איזה תפילת שמונה-עשרה טובה וכדומה. תפילת שמונה-עשרה טובה, זה בסדר וזה גם נחמד מאד, אולי האדם יקבל בשביל זה איזושהו בונוס... אבל זו היא תכלית קטנה מאד. התכלית האמיתית היא, שהאדם יחקוק בעצמו את הנחיצות והביקוש לאמת, מסירות נפש לאמת. הבנה מוחלטת שאין אחרי זה שום דבר.

כל אחד כפי ההעמקה שלו, כך החקיקה. וגם מי שלא עשה זאת עד עכשיו, יכול לעשות זאת כעת. כי המצוות שזכינו לקיים בימים אלה, הן מצוות קיימות ונצחיות.

🌀 הרושם של עבודת ימי הסוכות 🌀

אחר כך מגיעים הימים של 'כי יצפנני בסוכה', אלו ימי הסוכות, ימים של שמחה וקרבה יתירה. על ימים אלו נאמר (שה"ש ג, 1) וימינו תחבקני (שה"ש כ"ד דרושי מג הסוכות). האריז"ל (שם דרוש ד') אומר שזה עולה על דפנות הסוכה, שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, שזה צורה של חיבוק, שרמוז בזה אהבת הקב"ה לישראל עם קרובו.

'בצילו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחיכיי' (שה"ש ג, א), כבר דברנו בשיעורים של חג הסוכות על כך, שאדם צריך לשבת בסוכה על דרך הנאמר לגבי דברי תורה שככל שאתה ממשמש בהם, אתה מוצא בהם טעם (ראה עיונין נד'), כך אדם צריך לשבת בסוכה עד שהוא מוצא בה טעם. טעם להיות בצל ה', טעם בכך שה' מלווה אותו ורוצה בו.

לחוש את המציאות של 'צא מדירת קבע', מהדירה שאתה חושב שהיא קבע, 'ושב בדירת ארעי'. ידיעה זו, אינה ידיעה של מה בכך, היא ידיעה שצריכה לחלץ את האדם, לנענע אותו ולזעזע אותו. זעזוע היינו 'צו שאקלען', מלשון 'לא קם ולא זע' (סמ"ה ט). הידיעות הללו צריכות לזעזע את האדם ולהוציא אותו מאפילה לאורה, להביא אותו לנחישות פנימית ברורה מאד.

גם בעניין ארבע מינים דברנו כבר בארוכה, שעניינם להמשיך מוחין לנפש האדם. מצות ד' מינים מסמלת את מציאות האמונה, את הבהירות של שלטון ה' בעולם, את יחידות ה' בעולם. המינים רומזים לקב"ה, ומרמזים על האיברים של האדם, על ידי הנענועים אדם מכיר את כל האיברים שלו ומשליט עליהם את מציאות ה'. כי נענועים הם ממד של חיות, כי כאשר אנחנו רוצים להגדיר חיות מגדירים זאת בשם 'תנועה' (ראה רמב"ן נראה ש"ה ט), אין תנועה בלא חיים. לכן בכך שאנו מנענעים את ארבעת המינים, אנחנו נוגעים בחיות שבנו, בקשר שבין הפה, העין והשדרה - הכוללת את הקומה של האדם אל הלב, שהוא הראי של כל החושים הנפשיים של האדם.

וכל זה על ידי הכרה, שהאדם מכיר במי שאמר והיה העולם, כל אחד לפי עומקו ודרכו, שזה המצוה של סוכות. הקב"ה מעמיד את האדם בתחילת השנה באופן הראוי, שזו הצורה הנכונה של האדם, שהאדם תפקידו להמשיך אלוקות בעולם. כמו שאומרים ב'יהי רצון' שקודם נטילת הלולב: 'ובנענועי אותם, תשפיע שפע ברכות מדעת עליון לנוה אפריון, למכון בית אלקינו', ומבואר בחסידות שהעבודה של האדם היא להמשיך אלוקות. על ידי הנענועים, שאדם מנענע ומשעבד את הלב שלו, הוא מנסה להפוך להיות מקבל לאלוקות לנפש שלו, הוא מגלה רבדים חדשים והוא ממשיך מהמעייני - מהמקור, גילוי חדש של אלוקות.

בימי הסוכות, שהקירבה בין ישראל לאביהם שבשמים גדולה מאד, אלו ימים של יְרָאָה יְרָאָה, כדרך שבא לראות כך בא ליראות (תניינא ג), ימים שיש חיוב עליה לבית המקדש.

ימים של שמחת בית השואבה, ימים שהיו מנסכים את ניסוך המים. ומבואר בספרים (ראה לקוט"ת דרושים לטובות מאמר ושאלתם ה"ב) שניסוך המים גבוה לאין ערוך מניסוך היין. לא ניכנס כעת לעומק העניינים בזה, הפרטים נתבארו בחסידות באריכות, ואין עסקינו כעת בעיקרי הדברים אלא ברושם שלהם.

להמשיך מהמקום של היחודא שלים

כל החוויות הקדושות האלה מצטרפות יחד, כל אחת לפי דרכה, לפי זמנה ומקומה וכפי ערכה. ובכך, מגיעים לימים של הושענא רבא ושמחת תורה. ביום הושענא רבא מניחים את ארבעת המינים המשולים לעם ישראל (ויק"ר ל, יג) וכוללים את אלו שיש בהם טעם וריח, טעם בלא ריח וריח בלא טעם, מניחים את כל אלו, ולא משתמשים אלא בערבה שאין בה לא טעם ולא ריח. דבר זה בא לרמז, שהמציאות של ישראל, בזה לבד שהם ישראל, אף בלי המעשים שלהם, הם רצויים לפני ה'.

עם הדרגה הזאת של ערבה, הם באים לשמחת תורה ושמיני עצרת, וכמו שאמרו חז"ל (רש"י ויקרא כג, לו; וראה במדבר כה, כד) משל למלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמן להיפטר אמר: בני, בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם. שזו ההתייחדות בין המלך לבן שלו, זר לא יתקרב, 'מאן דיתיב עם מלכא, ונטל ליה בלחודיה, כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה' (וזה"ק מ"ג ב'). בסוכות מתפללים ומקריבים פרים גם על שבעים אומות, ואילו בשמחת תורה ושמיני עצרת לא נשארו עם הקב"ה כי אם ישראל לבד.

כ"ק אדמו"ר הרה"צ רבי מוט"ל זילבער שליט"א מסטיטשין מביא תמיד בשם רבו - הרה"ק מסטיטשין זצ"ל, שאמר בטיש של שמיני עצרת, שהנה כתוב (במדבר כט, לו) והקרבתם עולה אשה ריח ניחוח לה' פר אחד איל אחד, ואמר: רבונו של עולם, הבה נעשה תנאים בשידוך שבין כנסת ישראל לדודה, אתה תביא 'פר אחד' ואנחנו מבטיחים להביא 'איל אחד'; אתה תבטל את הפ"ר דינים ואנחנו נביא לך 'כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלקים'.

בקרבה הגדולה הזאת, יחודא שלים, לא יתערב זר. והייחוד הזה, הוא בין אם האדם מרגיש ובין אם לאו. הסיבה שהוא אינו מרגיש, כי הוא עוד ילד קטן. והעבודה של האדם היא כן להתעצם, לדעת שזה כך, עם הרגשה או בלי הרגשה. יש חיבור עצום, זיווג נפלא בין כנסת ישראל לקב"ה, וכל יהודי דבק - בעצם ובמהות שלו - במקום עליון מאד, שאין שם מגע נכרי.

וכאן ממש באה העבודה של האדם. לא לעצור! אלא להמשיך מכאן ואילך, מהמקום העליון הזה.

לצערנו, אנחנו בכל שנה ושנה מפטירין כדאשתקד... חוזרים שוב למקום הנמוך שלנו, מבלי כל העניינים העצומים הללו, מבלי ה'שטארעם' והסערה העצומה, שההכרה והידיעה הזאת צריכה להוליד באדם.

הרי אם יבוא אליהו הנביא לאדם ויגיד לו: אם תעשה כך וכך, במשך שלושים יום, תזכה לרוח הקודש - אין ספק בכלל, שהאדם הזה יעבוד כמו אריה, עם רוח כבירה של התלהבות ועוז. ובכן, מה שאפשר לזכות בכח הימים הקדושים הללו, זה הרבה מעבר לרוח הקודש! כי רוח הקודש זה השגות עליונות וגילויים, ואפילו גילויים של תורה, אבל הקירבה של נשמות ישראל אל ה', היא הרבה יותר גדולה מרוח הקודש, זהו משהו בעצם.

אלא שאנחנו לא מספיק מאמינים בזה. ופה צריך להיות הדגש: אחרי הימים הנוראים, אדם צריך להתחיל התחלה חדשה לגמרי, בעולם אחר - עולם חדש. ואם נאמין בזה שבוע, שבועיים, חודש, פתאום נגלה עולמות חדשים ופתחים שלא חשבנו. הרגשות חדשות ונפלאות יתחוללו בנו.

חז"ל אומרים (עירובין מו). גופא בתר רישא גריר. גם במהות האדם זה כך. הרבה פעמים אנחנו מנסים לעבוד על עצמנו, מנסים להפעיל את כל הכוחות על הגוף, אבל אם היינו מפעילים את הכוחות על הנפש, היינו כבר חוסכים לעצמנו חלקים גדולים מאד של עבודה וגם אכזבות רבות; עד שאתה מפעיל את הגוף, תפעיל את הנשמה שלך! דע לך שאתה במקום עליון וזו המציאות. תסביר זאת

לגוף שלך, גם אם ייראה לך שזה מופרך ממש, כי אתה שוב נמשך לדברים שאתה לא רוצה וכדומה, אל תתבלבל! זה רק החלק החיצוני, בפנים אתה אחרת.

אמנם טיפש אסור להיות, ובכגון דא צריך להיות חכם גדול לקבל את הדברים בצורה נכונה, אך אדם שמתעקש בזה, וילך עם זה, יאמין בזה ויתעצם בידיעות הללו, הידיעות הללו יביאו אותו לקראת חיים חדשים וחקיקות אחרות בקדושת הנשמה.

🌀 להכניס את תשוקת הנשמה בתוך לימוד התורה 🌀

אחרי כל הדברים האלה, הימים הקדושים מסתיימים בשמחת תורה. נשתמש עם ההוראה שבעל התניא זי"ע חוזר עליה במאמריו אין ספור פעמים, שכאשר אדם מגיע בתפילה לדביקות עליונה - ודביקות עפ"י משנת בעל התניא היא, שמציאות ה' כל כך מאירה בנפשו, עד שהוא מואס בחיי העולם הזה, והוא אומר: מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, איני רוצה שום דבר, רוצה למות עליך ה'! רוצה לאשתאבא בגופא דמלכא! אחרי שאדם זכה לזה - אומר בעל התניא - הוא צריך להגיד לעצמו: הרי סוף כל סוף, אני חי בעולם הזה, תכף אסיים את התפילה ומה יהיה עימי אחר כך, הרי איני יכול להישאר במצב הזה לעולם, לכן אין לי עצה אלא להידבק בתורה הקדושה.

ואזי הוא דבק בלימוד התורה, בדינים והלכות, בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, גיטין, קידושין, עבודה זרה... יהיה מה שיהיה. ואין הבדל בין מי שמחבק את המלך כשהוא לבוש בכמה לבושים, למחבק את המלך כשהוא לבוש בלבוש אחד, והתורה הקדושה היא חכמתו ורצונו של המלך. אם כן כאשר אדם לומד תורה, מקרא, משנה, תלמוד, הלכות ואגדות, לא חשוב מה לומד, אך הוא לומד עם המחשבה הזאת, אז הוא בעצם בדביקות. וזה הצורה של לימוד התורה, לכן דווקא אחרי כל הדרגות הגדולות מגיע שמחת תורה.

מי שיודע מה זה תורה... מי שחווה את כל החוויות והדרגות האלה... הוא, כאשר הוא רוקד עם התורה, הוא רוקד עם משהו אחר בכלל...

ראיתי בספר חידושי הרי"ם, שכאשר ראה איש אחד שהתקוטט עם הגבאי על כך שלא נתן לו הקפה עם ספר התורה, אמר החידושי הרי"ם לאותו יהודי: וכי יודע אתה, שיהודי בשעה שרוקד עם ספר התורה, הוא כמו נשבע בנקיטת חפץ שלא יעזוב את התורה לעולם ועד.

השי"ת יזכה אותנו, שנזכה להבין ולהשכיל ולקחת את כל הקדושה של הימים הטובים, ולהפוך את הממדים האלה, לעניינים רוחניים שטומנים בחובם את עומק השאיפה, ואת העומק הבהירות הנדרשים מאיתנו, ליישם זאת וללכת עם זה כל השנה.

ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום

וישמעו דווקים ויפוצו ויהנו לך פתח מלכותך

בעמדינו לקראת הימים הקדושים,
ירח האיתנים דתקיף במצוות,
ותחילתם בכסה ליום חגינו
- יו"ט של ראש השנה הבעל"ט

תתקיים אי"ה

שיחת הכנה מיוחדת

מפי מורינו

הגה"ח רבי **אהרן מנחם ארלנגר** שליט"א

ביום שלישי כ"ו אלול

בשעה 9:00 בערב

בביהמ"ד 'אש קודש' ברחוב רש"י 8 בני ברק

יודע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין
כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל
אשר נשמה באפו, ה' אלקי ישראל מלך
ומלכותו בכל משלה

נקודות הפצת הגליון

ירושלים:

גאולה - 052-7611638

שמואל הנביא - 050-4107728

סנהדריה המורחבת - 054-8459096

מקור ברוך רוממה - 052-7662984

מודיעין עילית:

קרית ספר - 052-7138907

ברכפלד - 058-3252176

עפולה:

054-8443510

צפת:

053-3165270

קריית גת:

052-7632147

אלעד:

054-8402450

אשדוד:

רובע ז' - 052-7155349

ביתר עילית:

גבעה אA - 052-7637888

גבעה בB - 050-4111832

בית שמש:

הקריה החרדית - 052-7120025 (בערב)

רמת אברהם - 052-7679597

רמה ב' - 052-7130303

בני ברק:

בבית המדרש - רחוב בלוי 8

חיפה:

052-7602631 • 058-3200731